

ಕ್ಯಾಬೇಜ್‌ನ ಕಷ್ಟ ಕೊಳೆ ರೋಗದ ನಿರ್ವಹಣೆ

ಕೆ. ಬಿ. ಯಡಹಳ್ಳಿ

ಕೃಷಿ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹನುಮನಮಟ್ಟಿ - 581 115

☎: 9480419197

ಮಿಂಚಂಚೆ: kbyadahalli@gmail.com

ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ರೈತನ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಪೂರಕ ಬಲ ನೀಡುವ ಕ್ಯಾಬೇಜ್ ಕಷ್ಟ ಕೊಳೆ ರೋಗದಿಂದ ನರಳಿದಾಗ ರೈತನೂ ನರಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೋಗದ ಮಾಹಿತಿ ಇಲ್ಲದೆ.

ಕ್ಯಾಬೇಜ್ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಅಡುಗೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಕೋಸುಗಳ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ತರಕಾರಿ ಇದನ್ನು ಎಲೆಕೋಸು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಗರ ಹಾಗೂ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿಯ ಜನರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ತರಕಾರಿ (ಕಾಯಿಪಲ್ಯ) ಗಳೊಲ್ಲೊಂದು ಎಂದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಬೇಡಿಕೆಯು ಸಹ ದಿನೆದಿನೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಕಡಿಮೆ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಿಗೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ಸಮೀಪವಿರುವ ರೈತರಿಗೆ ನೀರಿನ ಸೌಲಭ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಆದಾಯಕರ ಬೆಳೆಯಾಗಿದೆ.

ಕ್ಯಾಬೇಜ್ ಹೆಚ್ಚು ನಾಜೂಕಾದ ಬೆಳೆಯೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಇದರ ಬೇಸಾಯದಲ್ಲಿ ರೋಗ ರುಜಿನಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದು ಇಳುವರಿ ಕಡಿತಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಕಷ್ಟ ಕೊಳೆ ರೋಗವು ಈ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚು ನಷ್ಟವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ, ದುಂಡಾನುವಿನಿಂದ ಹರಡುವ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ರೋಗವಾಗಿದೆ. ರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದ ಬೆಳೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಕುಂಟಿತಗೊಂಡು ಇಳುವರಿಯಲ್ಲಿ ಕಡಿತವುಂಟಾಗಿ ಗುಣಮಟ್ಟವು ಸಾಕಷ್ಟು ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ.

ರೋಗಕಾರಕ

ಕಷ್ಟ ಕೊಳೆ ರೋಗವು ಜಾಂತೋಮೋನಾಸ್ ಕ್ಯಾಂಪ್ಯಾಸ್ಟ್ರೀಸ್, ಪೆಥೋವರ್ಸ್ ಕ್ಯಾಂಪ್ಯಾಸ್ಟ್ರೀಸ್ ಎಂಬ

ದುಂಡಾನುವಿನಿಂದ ತಗುಲುತ್ತದೆ. ಈ ರೋಗಕಾರಕವು ಕ್ಯಾಬೇಜ್ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಿತರ ಕೋಸುಗಳ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ, ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕೆಲವೊಂದು ಕಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ದುಂಡಾಣುವು ರೋಗತಗುಲಿದ ಬೀಜಗಳಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದು ಬದುಕುತ್ತದೆ. ಇವು ರೋಗಹರಡಲು ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ ಮೂಲಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ. ರೋಗ ತಗುಲಿದ ಕಳೆಗಳಿಂದಲೂ ಸಹ ದುಂಡಾಣುವು ಮುಖ್ಯ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಹರಡುತ್ತದೆ. ಇವು ರೋಗ ಪಸರಿಸಲು ನಂತರದ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ. ಕ್ಯಾಬೇಜ್ ಸಸಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮೊಳಕೆಯೊಡುವಾಗ ದುಂಡಾಣುವು ಸಸ್ಯದ ಶರೀರವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ನಂತರ ಪರಾವಲಂಬಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹಾನಿಯುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ದುಂಡಾಣುವು ನಾಟಿಮಾಡುವಾಗ, ಕಳೆತೆಗೆಯುವಾಗ, ಇನ್ನಿತರ ಸಸ್ಯ ಆರೈಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಗಾಯಗಳ ಮುಖಾಂತರ, ಗಿಡದ ಕಾಂಡ ಮತ್ತು ಎಲೆಗಳ ಮೇಲಿರುವ ನೈಸರ್ಗಿಕ ರಂಧ್ರಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಸಸ್ಯದ ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಕೀಟ ಬಾಧೆಯಿಂದಾಗುವ ಗಾಯಗಳು ಸಹ ದುಂಡಾಣು ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಅದರ ಸಂಖ್ಯೆ

ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಬೇರುಗಳು ತುದಿಯಲ್ಲಿರುವ ರಂಧ್ರಗಳ ಮುಖಾಂತರವೂ ಒಳಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ವಾತವರಣವು ಅನುಕೂಲಕರವಿದ್ದಾಗ ಸಸ್ಯದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಹುವುಗೊಂಚಲಗಳನ್ನು ತಲುಪಿಸಿ ಬೀಜಗಳ ಮೇಲೆ ಬಾಧೆಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತದೆ. ಕಾಲುವೆ ನೀರು, ವಾರಿಯ ನೀರಿನ ಹರಿವು, ತುಂತುರು ನೀರಾವರಿಯು ಹಾಗೂ ಮಳೆಯ ನೀರಿನ ಹನಿಗಳ ಸಿಡಿತದಿಂದಾಗಿಂಝು ಮತ್ತು ಗಾಳಿಯಿಂದಲೂ ಸಹ ರೋಗಕಾರಕವು ಒಂದು ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹರಡುತ್ತದೆ. ರೋಗದ ತೀವ್ರತೆಯು ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹರಡುತ್ತದೆ. ವಾತಾವರಣದ ಉಷ್ಣತೆ 25-30 ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಲ್ಸಿಯಸ್ ಹಾಗೂ ಆರ್ಧ್ರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇ.85 ರಷ್ಟಿದ್ದಾಗ ಹೆಚ್ಚು ಉಲ್ಬಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ರೋಗದ ಲಕ್ಷಣಗಳು

ಸಸಿಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯ ಹಂತದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕೋಸು ಮಾಗುವರೆಗಿನ (ಕಟಾವಿಗೆ ಬರುವ) ಎಲ್ಲಾ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗಕಾರಕ ದುಂಡಾಣುವು ಭಾದೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದ ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ರೋಗ ತಗುಲಿದಾಗ ಮೊದಲು ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ಚುಕ್ಕೆಯಾಕಾರದ ಗುರುತುಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳು ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಕಂದು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಸಾಯಿಸುತ್ತವೆ. ನಂತರದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಗಿಡಗಳು ಬೆಳೆಯುವಾಗ ರೋಗ ತಗುಲಿದರೆ ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ ಚುಕ್ಕೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕಂದು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಕಂದು ಬಣ್ಣದ ನರಗಳು ಹಾಗೂ ಎಲೆಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ವಿ (V) ಆಕಾರದ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ಚುಕ್ಕೆಗಳು ಈ ರೋಗದ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಆಗಿವೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗಿಡದ ಒಂದು ಭಾಗದ ಎಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ರೋಗ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬಾಧೆಗೊಳಗಾದ ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಎಲೆಗಳು ಮರುಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಗಿಡಗಳು ಕುಂಠಿತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತದೆ. ರೋಗತಗುಲಿದ ಗಿಡದ ಕಾಂಡವನ್ನು ಎರಡು ಹೊಳಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿದಾಗ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿಯ ನೀರು ಪೋಷಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ನಾಳಗಳು/ನರಗಳು ಹಾಳಾಗಿದ್ದು ವರ್ಣಹೀನವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ

ದುಂಡಾಣುವು ಈ ನಾಳಗಳ ಮುಖಾಂತರವೇ ಗಿಡದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ರೋಗವನ್ನು ಹರಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ರೋಗ ತಗುಲಿದ ಎಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕೋಸುಗಳು ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಲೆ ಕುಂಠಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಎಲೆಕೋಸುಗಳು ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೂ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಕೊಯ್ಲಿನ ನಂತರ ರೋಗತಗುಲಿದ ಕೋಸುಗಳು ಕೊಳೆಯಲಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆ. ರೋಗತಗುಲಿದ ಬೀಜಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೀಜಗಳ ಮೇಲ್ಮೈ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ರೋಗದ ನಿರ್ವಹಣೆ

- ಪ್ರವಾಣೀಕೃತವಾದ ಹಾಗೂ ರೋಗರಹಿತ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಸಸಿಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಯಾವುದೇ ಬಾಧೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು.
- ಸಸಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಮಡಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಬೆಳೆಯನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಹಂಗಾಮಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕೋಸುಗಳ ಬೆಳೆಯದಿರದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು.
- ಸಸಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಮಡಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲದೆ ಹರಿದು ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ಏರುಮಡಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಬೇಕು.
- ಮಡಿಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದೆಡೆ ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಸಿಮಾಡಿ ತೆಳುವಾದ ಪಾಲಿಥೀನ ಹಾಳೆಯಿಂದ 7-8 ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಹೊದಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿಯ ರೋಗಕಾರಕ ದುಂಡಾಣುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
- ಬೀಜಗಳಿಗೆ ಬಿಸಿ ನೀರಿನಿಂದ 50-52 ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಲ್ಸಿಯಸ್‌ನಲ್ಲಿ 20-30 ನಿಮಿಷ ಅದ್ದಿ ಬೀಜೋಪಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು (ನೆನೆಸಬೇಕು) ಅಥವಾ 75 ಡಿಗ್ರಿ ಸೆಲ್ಸಿಯಸ್‌ನಲ್ಲಿ 5-7 ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಒಣ ಬಿಸಿ ಹವೆಯಿಂದ ಉಪಚರಿಸಬೇಕು.

- ಅತಿಯಾಗಿ ನೀರು ಹಾಯಿಸುವುದನ್ನು ತಡೆಯಬೇಕು ಮತ್ತು ಮಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅತಿಯಾಗಿರಬಾರದು (ದಟ್ಟವಾಗಿರಬಾರದು).
- ರೋಗ ತಗುಲಿದ ಸಸಿಗಳನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ತೆಗೆದು ಹಾಕಬೇಕು.
- ಅಂತರ ಬೇಸಾಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ತಂಪಾದ ವಾತವರಣವಿದ್ದಾಗ ರೋಗ ತಗುಲಿದ್ದರೆ ಮಾಡಬಾರದು.
- ಕಳೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಕೀಟಗಳ ಬಾಧೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.
- ಮುಂಜಾನೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬನಿ ಹಾಗೂ ಮಂಜಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ನೀರು ಹಾಯಿಸಬಾರದು.
- ರೋಗ ತಗುಲಿದ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ತುಂತುರು ನೀರಾವರಿಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬೇಕು.
- ಬೆಳೆಯ ಕಟಾವು ಆದನಂತರ ಉಳಿದಿರುವ ತಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಉಳುಮೆ ಮಾಡಿ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕು.
- ಕೋಸುಗಳಲ್ಲದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಪರಿವರ್ತನೆಗಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು ಇದರಿಂದ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಯ ರೋಗಕಾರಕ ದುಂಡಾಣುವಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಇಳಿಮುಖವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಬೀಜಗಳನ್ನು ಕೆ-ಸೈಕ್ಲಿನ್ 0.5 ಗ್ರಾಂ+ತಾಮ್ರದ ಆಕ್ಸಿ ಕ್ಲೋರೈಡ್ 3.0 ಗ್ರಾಂ ಪ್ರತಿ ಲೀ. ನೀರಿನ ದ್ರಾವಣದಲ್ಲಿ 30 ನಿಮಿಷಗಳವರೆಗೆ ನೆನಸಿ ಬೀಜೋಪೊಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು.
- ಕೆ-ಸೈಕ್ಲಿನ್ 0.5 ಗ್ರಾಂ+ತಾಮ್ರದ ಆಕ್ಸಿ ಕ್ಲೋರೈಡ್ 3.0 ಗ್ರಾಂ ಪ್ರತಿ ಲೀ. ನೀರಿನ ದ್ರಾವಣವನ್ನು ಬೆಳೆಗೆ ಮೂರು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಸಸಿಗಳ ನಾಟಿಮಾಡಿದ ನಂತರ, ಎರಡನೇ ಬಾರಿ ಕೋಸು ಗಡ್ಡೆ ಬೆಳೆಯುವಾಗ ಮೂರನೇ ಬಾರಿ ಮಾಗುವ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಿಂಪರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು.
- ಪ್ರತಿ ಹೆಕ್ಟರಿಗೆ 10-15 ಕೆ.ಜಿ. ಬ್ಲೀಚಿಂಗ್ ಪೌಡರನ ದ್ರಾವಣ ಮಾಡಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಸೇರಿಸುವುದರಿಂದ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಯ ರೋಗಕಾರಕ ದುಂಡಾಣುವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಹುದು.
- ರೋಗ ನೀರೋದಕ ತಳಿಗಳಾದ ಪೂಸಾ ಮುಕ್ತಾ (ಐಐಹೆಚ್‌ಆರ್-380, ಐಐಹೆಚ್‌ಆರ್-386, ಐಐಹೆಚ್‌ಆರ್-416, ಐಐಹೆಚ್‌ಆರ್-431, ಐಐಹೆಚ್‌ಆರ್-466, ಎಮ್‌ಆರ್-1 ಅಥವಾ ಸಿಲೆಕ್ಸ್‌-12) ತಳಿಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದರಿಂದ ರೋಗವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು.

ದನಗಳು ಬೆದೆಗೆ ಬಾರದೇ ಇದ್ದರೇ !

ಇದು ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಒಂದು ಮಾರಕ ಅನ್ವಬಹುದು. ಒಂದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶೇ. 35 ರಿಂದ 38 ರಷ್ಟು ದನಗಳು ಬೆದೆಗೆ ಬಾರದೇ ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂಕಬೆದೆ ಹಾಗೂ ಹೀನ ಬೆದೆಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಮೂಕ ಬೆದೆಯು, ಎಮ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿ, ಹೆಚ್ಚು ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಆಕಳುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮೊದಲನೆಯ ಸಲ ಬೆದೆಗೆ ಬಂದ ಮಣಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಬೆದೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಬೆದೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತೋರದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಗುರುತು ಹಿಡಿಯುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾದ ಔಷಧೋಪಚಾರವೆಂದರೆ, ದನಗಳಿಗೆ ದಿನಕ್ಕೆ ಅರ್ಧ ಕಿಲೋದಷ್ಟು ಮೊಳಕೆ ಬಂದ ಹುರುಳಿ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಸುಮಾರು 20 ರಿಂದ 30 ದಿನಗಳ ತನಕ ಕೊಡಬೇಕು ಅಥವಾ ತಜ್ಞ ಪಶುವೈದ್ಯರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ ಸೂಕ್ತ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಹೀನಬೆದೆ ಎಮ್ಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಮ್ಮೆಗಳು ಬೆದೆಗೆ ಬಂದಾಗ ತೋರಿಸುವ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಅದು ನಿಜವಾಗಿ ಬೆದೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೊಳವೆ ಸುರಿಸದೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೂಗದೆ, ಬೆದೆಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕರುಹಾಕಿದ 60 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಕೂಡಾ ಪಶುವೈದ್ಯರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಅವರಿಂದ ದನಗಳನ್ನು ತಪಾಸಣೆ ಮಾಡಿಸಿ ಸೂಕ್ತ ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆಯಬೇಕು.

ಆಧಾರ: ಸುಧಾರಿತ ಪಶುಪಾಲನಾ ಪದ್ಧತಿಗಳು (ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್, ೨೦೧೭)